

УМЕЦЬ СЛУХАЦЬ І ЧУЦЬ

Павел СУХАРУКАЎ:
На працягу апошніх 12 гадоў у газеце «Звязда» выходзіць праект «Мясцовае самакіраванне». У гэтым годзе мы перайшлі на новы фармат выдання «МС», якое цяпер выпускаецца штотыднёва на паперы павышанай якасці. У найбліжэйшай перспектыве яно будзе выдавацца сшыткам. І таму нам цікава пачуць ад вас, шануюныя калегі, якой павінна быць прэса, што асвятляе тэму мясцовай улады, якім чынам лепей падаваць інфармацыю па гэтай тэме. Нас цікавіць, якімі павінны быць прадстаўнікі самай бліжэйшай да людзей галіны ўлады на сучасным этапе. Да новых выбараў у мясцовыя саветы дэпутатаў застаўся год. Якія высновы нам варта зрабіць?

Віктар РАЖАНЕЦ:
Ці шмат людзей прыходзяць на справаздачы дэпутата сваёй акругі? Я больш чым перакананы, зыходзячы са сваёй практыкі, што большая частка нават не задумвалася пра гэта. Затое ўсе чакаюць, што дэпутат дапаможа дарогу зрабіць, абсталяваць дзіцячую пляцоўку. Ён і павінен гэтым займацца, — калі праблема не вырашаецца арганізацыямі, якія непасрэдна за гэта адказваюць. Чамусьці нярэдка бываюць выпадкі, калі людзі напрутую звяртаюцца па дапамогу да дэпутата, абмінуўшы тыя арганізацыі, якія адказваюць за стан сваіх аб'ектаў. Дапамога — гэта адна са сфер дзейнасці дэпутата, аднак яшчэ адна не менш значная — законатворчасць на мясцовым узроўні, вынікам якой будзе паслядоўнае і планамернае вырашэнне надзённых праблем.

Не ўсе ведаюць, што ёсць тры ўзроўні мясцовых саветаў — абласны, базавы і першасны. На маю думку, дэпутаты кожнага ўзроўню маюць сваю вагу ў плане паўнамоцтваў. Але найбольш дзейсныя базавыя — раённыя і гарадскія (гарадоў абласнога падпарадкавання) саветы дэпутатаў. Таму што першасны ўзровень — гэта пасялковыя, сельскія, гарадскія (гарадоў раённага падпарадкавання) саветы дэпутатаў — не заўсёды гатовы вырашаць усе праблемы часта з-за ўрэзанасці бюджэту. Але пры гэтым яны, як ніхто іншы, блізка да сваіх выбаршчыкаў. Абласныя саветы вырашаюць больш глабальныя пытанні, якія датычацца менавіта вобласці. А сувязнае звязно паміж імі — базавы ўзровень. У прыватнасці, раённы.

Аляксандр ПАПКОЎ:

Вы выказалі думку, што чалавек адразу павінен звяртацца непасрэдна ў арганізацыю... І што, ён будзе хадзіць па інстанцыях, па гэтым замкнёным коле? Я працую больш чым 40 гадоў ва ўладных структурах і ведаю, што можна так «накіраваць» чалавека, ён да другога прыходзіць не адшуквае адказ на сваё пытанне. Калі чалавек прыйшоў да дэпутата і абзначыў праблему, то трэба калі не вырашыць яе ў адзін момант, то хоць бы акрэсліць тэрмін, калі вынік будзе дасягнуты. Мы не маем права адштурхнуць запыт чалавека. А калі вырашыць штосьці не атрымліваецца, то навошта нам такі дэпутат?

Народны абраннік павінен задавальняць інтарэсы людзей. Кожны дэпутат мае права выносіць пытанні на неабходны ўзровень.

Перш за ўсё, гэта сесія. Бо ні адзін орган, акрамя сесіі, не зацвярджае праграмы сацыяльна-эканамічнага развіцця на сваім тэрытарыяльным узроўні. Ад таго, наколькі разумна мы будзем фарміраваць іх, наколькі востра будзем адзначаць тыя праблемы, якія ёсць у пэўным рэгіёне, сяляці горадзе, будзе залежаць дабрабыт краіны.

Менавіта дэпутаты мясцовых саветаў фарміруюць бюджэт і зацвярджаюць яго. І даходную, і расходную частку. Таму, калі сёння ў чалавека няма магчымасці напіцца чыстай вады, нармальна пад'ехаць да дома, вырашыць пытанні бяспекі свайго дзіцяці, — хто першым павінен падняць гэтую праблему на дзяржаўным узроўні і вырашыць яе? Вядома, дэпутат. Аб уладзе, аб дзяржаве, аб кіраванні на дзве трэція судзяць па тым, як вырашаюцца пытанні людзей на месцах.

“ Мы павінны менш абмяркоўваць, а больш рабіць. Увесь сэнс мясцовага самакіравання заключаецца ў тым, каб зрабіць нешта на гэтай зямлі і людзі гэта ацанілі.

Раней, у савецкія часы, многія пытанні на сябе брала дзяржава і вырашала іх. Сёння ж узровень мясцовага самакіравання трэба падняць на такую вышыню, каб яно магло без перашкод вырашаць разнастайныя сацыяльныя праблемы.

Інстытут сацыялогіі Нацыянальнай акадэміі навук правёў даследаванне. Ведаюць сваіх дэпутатаў рэспубліканскага і абласнога ўзроўню адпаведна толькі кожны дзясяты і сёмы рэспандэнт. Крыху лепш ідуць справы з веданнем дэпутатаў раённых і сельскіх саветаў. Адпаведна, 28% і 21%. Менш за ўсё сваіх дэпутатаў ведаюць у буйных гарадах. Праведзенае сацыялагічнае апытанне насельніцтва сведчыць аб тым, што дэпутаты саветаў усіх узроўняў досыць рэдка бачацца са сваімі выбаршчыкамі. Толькі ад 2,5% да 10% апытаных грамадзян на працягу апошняга года перыядычна сустракаліся са сваімі дэпутатамі. Што датычыцца ўзроўню інфармаванасці насельніцтва аб працы саветаў, то па выніках сацыялагічнага апытання на поўную інфармаванасць паказала ад 0,7% да 2,8%. Атрымліваецца, што людзі не заўжды ведаюць, чым займаецца ўлада.

Аляксандр КАРЛЮКЕВІЧ:

Сапраўды, сітуацыя складваецца так, што трэба праінфармаваць выбаршчыкаў пра іх правы і магчымасці, у тым ліку і абавязкі. Гэта задача не толькі дадатку «Мясцовае самакіраванне», але і іншых сродкаў масавай інфармацыі. Сёння ў краіне зарэгістравана больш за 1600 газет, часопісаў, альманахаў, бюлетэняў. Не ўсе з іх — выданні грамадска-палітычныя, але тыя, чые праблемна-

тэматычныя кірункі знаходзяцца ў фармаце зносінаў уладай, павінны больш увагі звяртаць на дадзены тэму. Задача і «МС», і іншых СМІ — спалучыць дэпутата і выбаршчыка.

Леанід ЦУПРЫК:

Дэпутат павінен быць пазнавальны сярод тых, хто яго абраў. Вось возьмем тыраж раённай газеты — каля 6 тысяч экзэмпляраў. Памнажым на 3 ці 4, па колькасці членаў сям'і. Значыць, калі рэгулярна ў ёй друкуюцца матэрыялы аб працы дэпутата, аб прамых лініях, аб прыёмах грамадзян, якія ён праводзіць, то, напэўна ж, чалавек павінен запомніць хоць бы прозвішча дэпутата! Ёсць інтэрнэт, ёсць адпаведныя сайты. Але існуе адзін нюанс: чалавек не абавязаны чытаць усё, што яму прапануецца.

Галоўны сакрэт пазнавальнасці дэпутата — гэта выніковасць. Галоўны вынік працы — вырашаныя праблемы выбаршчыкаў. Але тут галоўная складанасць у тым, што яны, праблемы, вельмі разнапланавыя. Дэпутат выказвае інтарэсы людзей, але людзі вельмі розныя. Тым не менш рашэнне пытанняў выбаршчыкаў для дэпутата павінна быць першараднай задачай.

Калі адбываецца распрацоўка законапраекта, мы зацікаўлены ў тым, каб ён быў поўным, вычарпальным, выканальным. У законе «Аб мясцовым кіраванні і самакіраванні» ў главе 3 размова ідзе пра тэрытарыяльнае грамадскае самакіраванне. У артыкуле 26 гаво-

ны, але Мінск досыць спецыфічны ў гэтым плане рэгіён, дзе існуе адзіны орган самакіравання — гэта Мінскі гарадскі Савет, у якім працуе 57 дэпутатаў. Больш падобных структур няма.

Калі ў 2010 годзе ў нас працавала 38 камітэтаў тэрытарыяльнага самакіравання, то сёння іх ужо 129. Трэба было адшукаць 129 актывістаў, гатовых вырашаць праблемы на сваёй тэрыторыі. Мы пайшлі далей. У сталіцы 9 раёнаў, і адзін з нашых дэпутатаў гарадскога Савета з'яўляецца старшынёй раённага грамадскага Савета камітэтаў тэрытарыяльнага самакіравання. У раёнах мы штоквартальна праводзім конкурс на самы лепшы Камітэт грамадскага самакіравання, раз на год падводзім вынікі. Акрамя таго, мы адшукалі магчымасць у бюджэце сталіцы выдзеліць сродкі для грамадскіх дзеячаў, якія працуюць у камітэтах.

Ведаецца, да дэпутата людзі прыходзяць не з радасці. За сем гадоў працы ні аднаго такога выпадку ў мяне не было. Заўжды ідуць з бядой. Таму трэба быць псіхалагічна падрыхтаваным, каб выслухаць чалавека, паспрабаваць зразумець, стаць на пазіцыю таго, хто да цябе звярнуўся, адшукаць спосаб рашэння праблемы.

Аляксандр ПАПКОЎ: Задача дэпутата заключаецца не толькі ў тым, каб вырашыць асобна ўзятую побытавую праблему, а каб падняць пытанні, актуальныя для кожнага. Я хачу падкрэсліць, што часта стрымліваючым фактарам у дзейнасці могуць стаць фінансы і іх недахоп.

Ігар ЖУК:

Усё адно, каб падняць статус органаў мясцовага самакіравання, бюджэту ніколі не хопіць. Мы арыентуемся на вопыт нашых суседзяў: Літвы, Польшчы, іншых краін. Бюджэты мясцовых органаў у Еўропе і ў нас, у прынцыпе, можна супаставіць па памеры. Самае галоўнае, там органы мясцовага самакіравання шукаюць пазабюджэтныя сродкі, там усе займаюцца праектнай, грантавай дзейнасцю. Нашы сельскія і раённыя саветы толькі на пачатку гэтага шляху. Прыездзьце ў той сельсавет, які выйграў такі грант, няхай невялікі — 10 ці 20 тысяч долараў, — але гэтыя грошы пайшлі на добраўпарадкаванне тэрыторыі, асвятленне дарог, рамонт сацыяльнага аб'екта. Гэта адразу заўважна. Такого дзейснага старшыню сельскага Савета будучы ведаць і без агітацыі. Падчас выбарчай кампаніі ў Еўропе адбываецца аналіз: што дэпутат ці кіраўнік мясцовай адміністрацыі канкрэтна прыўнёс на сваю тэрыторыю? Неблагі вопыт, які можна пераняць. Тым больш сёння мы цвёрда стаім на нагах і таму можам займацца дэцэнтралізацыяй улады, даваць больш аўтаноміі органам мясцовага самакіравання.

Аляксандр ІВАНОЎСКИ:

У нашай краіне мясцовая ўлада — гэта дзяржаўная ўлада. Так адбываецца не ва ўсіх дзяржавах. Такая сістэма, як наша, валодае станоўчай якасцю — хуткадзейнасцю. Можна за два дні выдаць Указ Прэзідэнта. У савецкія часы на дакумент падобнага ўзроўню магло пайсці 3,5 месяца. Таму, калі мы задзейнічаем чужы вопыт, то павінны яго разумова адаптаваць. У Шатландыі, напрыклад, дэпутат дае справаздачу па 30 крытэрыях. На першым месцы — навыкі і кампетэнтнасць. Мы вывучалі гэтыя крытэрыі ў розных рэгіёнах. У кожным з іх яны свае: у адных 2, у іншых — 66. У той жа час у Беларусі кампетэнтны дэпутатаў замацаваны ў адпаведным законе, пра іх кожны можа даведацца. Я прапаную два кірункі, па якіх можна ацаніць работу дэпутата: непасрэдна зробленае ім для выбаршчыкаў і якая ад праведзенай работы эфектыўнасць у выніку.